

אנשי מדינת, שבעלי מלאכה הם, כמי שלא יבטלו מלאכתו דמי – מה שהם מלקטים את הפסולת בבוקר, הוא משום שלא יבטלו ממלאכתם, ולא משום שהם רוצים דווקא בפסולת שיש עליו טל. מבררת הגמרא את הדין השלישי: ומסתפני באלונית מאי היא – מה היה צריך להתיר להם. משיבה הגמרא: דתניא, מסתפני אדם באלונית בשבת ויום טוב אחר הרחיצה, ואין חוששין שמא יסחט, ומניחה בחלון של המרחץ, ולא ימסרה לאוילין – לבלנים, מפני שהם חשוין על אותו דבר – על סחיטה. וכן לא יביאנה לביתו, שיש לחשוש, שמא בדרך יסחט. ויסחט. רבי שמעון אומר, אף כביאה בידו לתוך ביתו, ואין צריך להניחה בחלון, ואין חוששים שיסחט ויסחט. הרי שהיה מקום לומר שאסור להסתפג באלונית, כדי שלא יסחט, וזה התיר להם רבי חנניא.

שנינו במשנה שעל ידי מחיצה סביבות הנקב שבגוזזטרא מותר למלאות מן המים. הגמרא דנה אם המחיצה מתירה גם לשפוך מהגוזזטרא למים: אמר רבה בר רב הונא, לא שנו – לא נשנה דין זה שמחיצה תלויה מתרת בגוזזטרא, אלא שיהיה מותר למלאות מהמים ולהכניס לגוזזטרא, אבל לשפוך בשפכים בנקב מהגוזזטרא למים, אסור, כיון שהמים מוליכים את השופכים מחוץ למחיצות הגוזזטרא, ונמצא שהמים הולכים מכוחו לכרמלית.

מקשה הגמרא: מתקנה לה – הקשה רב שייב על רבה בר רב הונא, ובי מה בין זה לחצר שהיא פחותה מארבע אמות, שאמרו במשנה בסמוך, שאם יש שם עוקה – גומא שהיא מחזקת סאתיים, מותר לשפוך בה מים בשבת, ושנינו בברייתא, שאף אם נתמלאה הגומא מים קודם שבת, מותר לשפוך בה בשבת, ואף שהמים שהוא שופך עכשיו יוצאים מכוחו לרשות הרבים, ואם כן ודאי אין לאסור אם יוצאים המים מכוחו לכרמלית. מתרצת הגמרא: הני תימי – המים שבגומא עשויים להיות כלים, על ידי שיבלעו בארץ, ולכן כשהוא שופך מים בחצר, כוונתו היא שיבלעו המים בחצר ולא יצאו לחוץ, ואף אם יוצאים המים לרשות הרבים, לא נתקיימה מחשבתו בכך, ולא אסרו כדור בדבר שאינו מתכוין, והני לא תימי – והמים שתחת מחיצות הגוזזטרא, לעולם אינם כלים, ולא יתכן שיסארו השופכים שהוא שופך במקומם, וודאי כוונתו היא שיצאו המים מחוץ למחיצות.

הגמרא מביאה לשון אחרת בדברי רבה בר רב הונא: איכא דאמרי – יש שאמרו שמועה זו בלשון אחרת, אמר רבה בר רב הונא, לא תימא – אל תאמר שמה שהתירה המשנה במחיצה תלויה, למלאות הוא דשירי – שרק למלאות ולהכניס מהמים לגוזזטרא התירו, אבל לשפוך מהגוזזטרא למים אסור, אלא לשפוך מהגוזזטרא למים נמי שרי – גם כן התירו. אמר – ושאל על כך רב שייב, פשיטא – הלא פשוט הוא דין זה ולמה הוצרך רבה בר רב הונא להשמיעו, שהרי תיני עוקה – הוא הדין המבואר במשנה, שחצר שיש בה גומא, מותר לשפוך בה שופכים. ותירצה הגמרא: שהוצרך רבה בר רב הונא להשמיעו דין זה, דמהו דתימא – ששמא תאמר, שאין זה דומה לחצר שיש בה גומא משום דהני תימי – שהמים שבגומא עתידים להיות כלים, ואין כוונתו שיצאו השופכים לחוץ, והני לא תימי – והמים שתחת הגוזזטרא אינם כלים, וודאי כוונתו שיצאו מחוץ למחיצות, קא משמע לן – השמיענו רבה בר רב הונא, שאין הדבר כן, אלא אף בגוזזטרא אין כוונתו שיצאו המים לחוץ.

שנינו במשנה: וכן שתי גוזזטראות זו וזו' למעלה מזו, ועשו מחיצה רק לעליונה שתיהן אסורות. הגמרא דנה מתי אסורת התחתונה על העליונה: אמר רב הונא אמר רב, לא שנו שהתחתונה אסורת על העליונה למלאות, אלא בשמירה – באופן שהגוזזטרא התחתונה אינה רחוקה מהעליונה יותר מארבעה טפחים במשך אורך הכותל וצידו א', אבל במיפולת – אם התחתונה רחוקה מהעליונה יותר מארבעה טפחים, הגוזזטרא העליונה מותרת למלאות מהנקב, ואין בני התחתונה אוסרים עליה, כיון שאינם יכולים להשתמש בנקב, אלא אם יורקו את הדלי מרחק של

ארבעה טפחים באויר. ורב למעמיא – ומה שאמר רב, לשיטתו אמר זאת, דאמר רב (לעיל פה), אין אדם אוסר על חבירו דרך אויר, כלומר שאדם משתמש ברשות מסוימת רק על ידי שהוא זורק שם דברים במרחק של ארבעה טפחים, אינו אוסר על חבירו משתמש שם בלא זריקה. ואף כאן, כיון שבני התחתונה אינם משתמשים שם אלא על ידי זריקת הדלי למרחק של ארבעה טפחים, ובני העליונה משתמשים שם בלא הרחקת, אין בני התחתונה אוסרים עליהם.

הגמרא מביאה מימרא של אמוראים, ומקשה עליהם ממשנתנו, ומתוך כך מתבאר הדין האמור במשנה: אמר רבא אמר רבי חייה, ורב יוסף אמר דבר זה בשם רבי אשיא, אדם שיש בצד ביתו חורבה ששייכת לאדם אחר, שאינו משתמש בה, והוא רגיל להשתמש בה בימי החול, לענין שבת יש גול בשבת וחורבה מחזיר לבעלים. הגמרא מבארת מימרא זו ושואלת: הא נופא קשיא – דבר זה מצד עצמו קשה הוא, שמבינה הגמרא, שיש גול בשבת, היינו שמותר לגזול בשבת רשות ולהשתמש בה, שאף רשות שהוא משתמש בה שלא כדין, כיון שהוא משתמש בה, קנה אותה בגזולתו והרי היא כרשותו, ומותר לו להכניס משם לביתו. ומשום כך מקשה, אמר רבא, יש גול בשבת, אלא קניא – הרי שהשתמש בשבת ברשות שלא כדין, קנה אותה ונחשבת כרשותו, ואמרת גם 'וחורבה מחזיר לבעלים', ששמעו שעל כרחו מחזיר הוא את החורבה לבעליה, שלענין שבת אינה נחשבת כרשותו, אלא כרשות בעליה, אלא – הרי שלא קניא. מתרצת הגמרא: קמיא – כך הוא פירוש המימרא, יש דין גול בשבת, כלומר שדין השבת גזילה נדהג ברשויות שבת, ביצה, דחורבה על כרחו הוא מחזיר אותה לבעלים, שאסור לו להשתמש שם בשבת.

אמר רבא, ויזיתבין אשפעתין – ויש לי להקשות על דברי, ממשנתנו, ששנינו בה, וכן שתי גוזזטראות זו למעלה מזו וכו', שאם עשו מחיצה רק לעליונה שתיהן אסורות, שאף בני העליונה אסורים למלאות, משום שבני התחתונה אוסרים עליהם, ואי אמר רבא, יש דין גול בשבת, וכל משתמש ברשות אחרת בלא רשות, אינו אוסר, אמאי – מדוע שתיהן אסורות, והרי בני התחתונה משתמשים שם שלא כדין, והיה להם לבני העליונה להיות מותרים בה. וממה של שנינו כך, מוכח של כדברי אלא שאין גול בשבת, וכיון שרגילים בני התחתונה להשתמש בעליונה אוסרים עליה. מתרצת הגמרא: אמר רב ששי, הלא קמיא עסקינן – כאן במשנה במה מדובר, כגון שעשו את המחיצה בגוזזטרא העליונה בשותפות, שבני התחתונה משתמשים שם מהדין. שואלת הגמרא: אי קמיא – אם אכן עשו את המחיצה בשותפות, מדוע אמרו במשנה שרק כשעשו לעליונה ולא עשו לתחתונה שתיהן אסורות, הרי כי קמיא – כשעשו לתחתונה נמי – גם כן, כיון שהם שותפים במחיצה אוסרים הם זה על זה. מתרצת הגמרא: כיון דעשו מחיצה לתחתונה, גילו גלי דעתה – גילו בזה בני התחתונה את דעתם, דאנא בקיף לא ניקח לי – שאין נוח להם להשתמש יחד עם העליונה בשבת, וסילקו עצמם ממחיצת העליונה, שהרי לא עשו את המחיצה אלא כדי להתיר למלאות בשבת, ואם באו להתיר למלאות בשבת, ודאי התכוונו להסתלק מהעליונה.

משנה

המשנה דנה מתי מותר לשפוך מים לחצר, אף אם יוצאים המים לרשות הרבים: חצר שהיא פחותה מארבע אמות על ארבע אמות, אין שופכין בתוכה מים בשבת, שכיון שהמים מקלקלים את החצר, שהם עושים את עפר החצר לטיט, השופכים שם רוצה שיצאו לרשות הרבים, אלא אם כן עשו לה עוקה – גומא שהיא מחזקת סאתיים, מן הנקב ולמטה ו- שהחלל שלה מחזיק סאתיים. וגומא זו יכול לעשותה בין מבחוץ – ברשות הרבים סמוך לחצר, ובין מבפנים – בתוך החצר וצידו ג', אלא שכשהוא עושה אותה מבחוץ, צריך לקמור – לכסות את הגומא, כדי שתהיה מקום פטור, ויפלו

1 המים למקום פטור [ציור ד], וכשהוא עושה אותה מִבְּפָנִים, אֵין
2 צָרִיךְ לְקַמּוֹר – לכסות את הגומא.
3 רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר, בֵּיב –[חפירה שעשויה להוציא את
4 השופכים מהחצר] שְׁהוּא קָמּוֹר – מכוסה במשך אַרְבַּע אַמּוֹת
5 בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים – אחר שהוא יוצא מהחצר לרשות הרבים, שׁוֹפְכִים
6 לְתוֹכָו מִים בְּשֶׁפֶת [ציור ה]. וְחֻכָּמִים אָמְרִים, אֲפִילוּ אם בֵּיב זֶה
7 עוֹבֵר בֵּינָה אוֹ בְּחָצֵר שֶׁהֵם אֲרוּכִים מֵאָה אַמָּה, וְהַבֵּיב עוֹבֵר לְכָל
8 אֹרֶךְ הַחֲצֵר, לֹא יִשְׁפּוֹךְ מִים עַל פִּי הַבֵּיב, כְּלוּמַר שֶׁלֹא יַעֲמִיד עַל
9 שֶׁפֶת הַבֵּיב וַיִּשְׁפּוֹךְ בְּתוֹכוֹ, אֲבָל שׁוֹפֵךְ הוּא לִנְגַה, וְחֻכָּמִים יוֹרְדִין
10 מֵעֲצָמָם לַבֵּיב, כְּלוּמַר לְצִינּוֹר הַחֲקוֹק בִּגְג, שֶׁבּו יוֹצֵאִים הַמֵּיִם
11 לְרִשּׁוֹת הָרָבִים.
12 חוֹזֵרֶת הַמִּשְׁנָה לְדִין הַשְּׁנוּי בְּרִישָׁא שֶׁחָצֵר הַפְּחוּתָה מֵאַרְבַּע
13 אַמּוֹת אֵין שׁוֹפְכִים בְּתוֹכָהּ מִים בַּשַּׁבָּת: הֶחָצֵר וְהַאֲכַסְדֵּרָה
14 –[חצר מקורה ופתוחה שלפני הבית] מְצַטְרֵפִין לְאַרְבַּע אַמּוֹת,
15 שֶׁאִם אֵין בְּחָצֵר אַרְבַּע אַמּוֹת, וַיֵּשׁ אַכְסֵדְרָה בְּצֵדָה וּבְצִירוֹף
16 שְׁנֵיהֶם יֵשׁ אַרְבַּע אַמּוֹת, מוֹתֵר לְשִׁפּוֹךְ שֵׁם מִים, אִף אִם אֵין

17 שֵׁם גּוּמָא.
18 וְכֵן שְׁתֵּי דְיוֹטָאוֹת – עליות, שְׁעוּמְדוֹת זוּ כְּנָגְדָהּ זוּ, וְחָצֵר שֶׁאֵין בָּהּ
19 אַרְבַּע אַמּוֹת פְּתוּחָה לַפְּנִיָּה, וּמְקַצֵּתָן עָשׂוּ עוֹקָה – גּוּמָא בְּחָצֵר,
20 וּמְקַצֵּתָן לֹא עָשׂוּ עוֹקָה, אֵת –[אלו] שֶׁעָשׂוּ עוֹקָה, מוֹתְרִין לְשִׁפּוֹךְ שֵׁם
21 מִים בַּשַּׁבָּת, וְאֵת –[ואלו] שֶׁלֹא עָשׂוּ עוֹקָה, אֲסוּרִין לְשִׁפּוֹךְ שֵׁם מִים.

גמרא

22
23 הַגְּמָרָא מִבְּאֵרֶת מִדּוּעַ אִסְרוּ לְשִׁפּוֹךְ רַק בְּחָצֵר שֶׁאֵין בָּהּ אַרְבַּע
24 אַמּוֹת. שׁוֹאֵלֶת הַגְּמָרָא: מָאי טַעְמָא – מִהוּ הִטַּעַם שֶׁל הַדִּין הָאֵמּוֹר
25 בַּמִּשְׁנָה שֶׁלֹא אִסְרוּ לְשִׁפּוֹךְ אֶלָּא בְּחָצֵר שֶׁאֵין בָּהּ אַרְבַּע עַל אַרְבַּע
26 אַמּוֹת. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: אָמַר רַבָּה, מִפְּנֵי שְׁאֵדָם עָשׂוּי לְהִסְתַּפֵּק
27 –[להשתמש] עַד סְאִתִּים מִים בְּכָל יוֹם, בְּחָצֵר שֶׁיֵּשׁ אַרְבַּע אַמּוֹת,
28 אָדָם רוֹצֵה לְזַלְּפֵן – לְהַזְזוֹתָם עַל פְּנֵי כָל הַחֲצֵר, כְּדִי לְשַׁקֵּעַ אֶת עֵפֶר
29 הַחֲצֵר שֶׁלֹא יַעֲלֶה, וְכִיּוֹן שֶׁרָצוֹנוּ הוּא שִׁילְכוּ הַמֵּיִם עַל כָּל הַחֲצֵר
30 וְלֹא יֵצְאוּ לְחוּץ, אִף אִם יֵצְאוּ אֵין בְּכָךְ אִיסוּר, כִּיּוֹן שֶׁהוּא אֵינוֹ
31 מִתְּכוּיִן לְכָךְ,

עירובין דף פח עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שלישי) קיט

60 שתהא החצר מרובעת דווקא, רבי אליעזר בן יעקב היא, שאמר
 61 שאף בביב שיש בו ארבע אמות מותר לשפוך בו, שהוא סובר
 62 שהטעם הוא משום שבארבע אמות נבלעים סאתיים מים, ולא
 63 משום שצריך מקום שראוי לזילוף.
 64 שואלת הגמרא: ומה דוחקיה דרבי ירמיה – וכי איזה הכרח היה
 65 לרבי ירמיה לפרש שהטעם של המשנה הוא משום שבארבע אמות
 66 כלים סאתיים מים ולכן גם בחצר ארוכה וצרה מותר לשפוך,
 67 ולאוקמה למהני – ולהעמיד את המשנה כרבי אליעזר בן יעקב,
 68 ולא לפרש שהטעם הוא משום שארבע אמות הוא מקום שראוי
 69 לזילוף, ולהעמיד את המשנה שיש צורך שתהא החצר מרובעת,
 70 וכחכמים. משיבה הגמרא: אמר רבא, מהנין קשייתיה – המשנה
 71 היתה קשה לרבי ירמיה, מאי איריא דתני – מדוע נקט התנא בלשונו
 72 חצר שהיא פחותה מארבע אמות, שלשון זה משמע שעיקר
 73 החסרון הוא מה שיש בה פחות משיעור זה של ארבע על ארבע
 74 אמות, אבל אם יש בה שיעור זה, אף אם אינה מרובעת מותר,
 75 ליתני – היה לו לשנות חצר שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות,
 76 משמע שאם אינה מרובעת, שאין בה צורה של ארבע על ארבע
 77 אמות, אפילו יש בה שטח שיש בו שיעור של ארבע אמות על
 78 ארבע אמות אסור לשפוך בה, אלא לאו שמע מינה – אלא ודאי
 79 מוכח מכך, דהמשנה רבי אליעזר בן יעקב היא. מסיקה הגמרא:
 80 שמע מינה – אכן מוכח כן מהמשנה.
 81 שואלת הגמרא: והא מסיפא – והרי מכך שהסיפא של המשנה
 82 רבי אליעזר בן יעקב אמרה, מוכח שהירשא לאו – ולא רבי אליעזר
 83 בן יעקב אמרה. משיבה הגמרא: בולח – כל המשנה רבי אליעזר בן
 84 יעקב היא, וחפורי מיתפרא והכי קתני – ויש ללמוד את המשנה
 85 כאילו היא חסירה, וכך יש לשנות בה, חצר שהיא פחותה מארבע
 86 אמות אין שופכין לתוכה מים בשבת, הא – אבל אם יש בה שיעור
 87 של ארבע אמות, אף אם אינה מרובעת, שופכין בה מים, כיון
 88 שהוא שיעור שכלים בו סאתיים מים, שרבי אליעזר בן יעקב אומר,
 89 כי הקמור ארבע אמות ברשות הרבים לאחר שהוא יוצא מהחצר,
 90 שופכין לתוכו מים בשבת, שכיון שהמים כלים בשיעור זה של
 91 ארבע אמות, אין כוונתו שיצאו המים לרשות הרבים.
 92 שנינו במשנה: רבי אליעזר בן יעקב אומר, כי הקמור כו' ארבע
 93 אמות ברשות הרבים שופכים לתוכו מים בשבת, וחכמים אומרים
 94 שלא ישפוך על פי הביב, אבל יכול הוא לשפוך לגג, והמים יורדים
 95 לביב. אומרת הגמרא: מהנין – משנתנו שאמרה שלחכמים מותר
 96 לשפוך מים על הגג, אף שהם יורדים לביב ויוצאים לרשות
 97 הרבים, היא דלא פדעת חנניא, דתניא, הנניא אומר, אפילו נג גרול
 98 מאה אמה, לא ישפוך בו מים בשבת, לפי שאין הנג עשוי לקלוץ
 99 אלא לקלח, כלומר שאין המים שנשפכים בגג, רגילים להיבלע
 100 בגג, אלא רגילים הם לקלח חוץ לגג דרך צינורות הקבועים בגג
 101 שיצאו בהם המים.
 102 הגמרא דנה אם מותר לשפוך בחצר בימות הגשמים בלא גומא,
 103 ורוצה לדמות דין זה לביב: תנא – שנינו בברייתא, כמה דברים
 104 אמורים שחצר שאין בה ארבע אמות אסור לשפוך בה מים אלא
 105 אם כן עשו בה גומא, בימות החמה, אבל בימות הגשמים, שופך
 106 ושוטה – וחוץ ושופך – ואינו נמנע מלשפוך שם, אף אם אין שם
 107 גומא. מבררת הגמרא: מאי מצמא, אמר רבא, בימות הגשמים, כיון
 108 שאף בלא מים אלו חצירו מטונפת מחמת הגשמים, אדם רוצה
 109 שייפלו מים במקומו, כלומר שאין לו רצון שיצאו המים חוץ
 110 לחצר, ולא איכפת לו אם ישארו במקומם ויבלעו חצירו. אמר רבא
 111 – ואלו אפי' לרבא, ותר' שופכין שהוא שופך בביב, דאדם רוצה
 112 שייפלו, שאין לו רצון שיצאו לרשות הרבים, וקתני – ואמרו
 113 חכמים במשנה שלא ישפוך אותם בביב. אמר ליה – השיב לו רבא
 114 לאביי, הך – שם בימות הגשמים האמורים בברייתא, למאי נחוש
 115 ליה – לאיזה דבר יש לנו לחשוש שמחמתו נאסור עליו לשפוך מים
 116 בחצר, אי משום קלקול חצירו – אם תאמר שנאסור עליו משום
 117 שרצונו שיצאו המים חוץ לחצר כדי שלא יקלקלו את חצירו, הא
 118 מיתקלא והכי קתני – הרי חצירו מקולקלת היא כבר מחמת הגשמים,

המשך בעמוד קלז

1 אבל בחצר שיש בה פחות מארבע אמות, אינו נותן שם את המים
 2 כדי שישקעו את העפר, אלא כדי לשפוך, ורצונו הוא שלא
 3 ישארו המים בחצר, ואי דעביד עוקה – ואם עשה גומא בחצר,
 4 שהיא מחזקת סאתיים, שרי – מותר לו לשפוך שם מים, כיון שאז
 5 אין רצונו שיצאו המים לרשות הרבים, אלא רוצה הוא שילכו
 6 המים לגומא, ואי לא עשה גומא, אסור לו לשפוך שם מים, שכיון
 7 שרצונו הוא שיצאו המים לרשות הרבים, אסרו לו חכמים לשפוך
 8 בחצר, כדי שלא יבוא להתיר לשפוך ברשות הרבים.
 9 טעם אחר מביאה הגמרא: רבי ירמיה אומר, בארבע אמות תימי –
 10 כלים סאתיים מים, שהם נבלעים שם בארץ, ואין לו צורך שיצאו
 11 המים לרשות הרבים, אבל בחצר שיש בה פחות מארבע אמות, לא
 12 תימי – לא כלים שם סאתיים מים, ורצונו הוא שיצאו המים
 13 לרשות הרבים.
 14 שואלת הגמרא: מאי בינייהו. משיבה הגמרא: אמר אביי, אריז
 15 וקטין איבא ביניהו – יש הבדל בין הביאורים בחצר שהיא ארוכה
 16 וצרה. כלומר, שהיא שווה בשטחה לחצר של ארבע על ארבע
 17 אמות, אבל ארוכה ורוחבה אינם שווים, כגון שיש בה שמונה
 18 אמות על שתי אמות, שלרבה אסור לשפוך שם, שכיון שאין בה
 19 ארבע על ארבע אמות בריבוע, אינה ראויה לזילוף, ולרבי ירמיה
 20 מותר לשפוך שם, כיון שיכולים להיבלע שם סאתיים מים.
 21 הגמרא רוצה להביא ראיה לרבי ירמיה מהמשנה: תני שנינו
 22 במשנתנו, החצר והאכסדרה מצטרפין לארבע אמות, שחצר שאין
 23 בה ארבע אמות, ויש אכסדרה – חצר מקורה ופתוחה שלפני
 24 הבית – בצדה, וביחד יש בהם ארבע אמות, מותר לשפוך שם מים
 25 אף אם אין שם גומא. והבינה הגמרא, שאכסדרה זו עומדת מחוץ
 26 לחצר, בסמוך לאחת מפניות החצר, שאף בצירוף האכסדרה אין
 27 בחצר צורת ריבוע של ארבע על ארבע אמות, אלא שיש שם
 28 שטח שיש בו שיעור של ארבע על ארבע אמות, ובשלמא לרבי
 29 ירמיה – לדברי רבי ירמיה שביאר הטעם שצריך ארבע אמות
 30 שבכך נבלעים המים, המשנה מובנת, שאין צריך רק שיהיה שם
 31 שיעור של ארבע על ארבע אמות, שאפילו אינה מרובעת מכל
 32 מקום יש בה שיעור כדי בליעת המים. אלא לרבה שביאר שטעם
 33 ארבע אמות הוא משום שבכך ראויה החצר לזילוף, קשיא, שהרי
 34 חצר שאינה מרובעת אינה ראויה לזילוף, ומכך שמועיל צירוף
 35 האכסדרה לחצר אף שאינה מרובעת מוכח שאין הטעם משום
 36 זילוף. דוחה הגמרא: תרנא רבי ירמיה ארבע אמות – פירש רבי
 37 ירמיה את המשנה לפי דעת רבה, שהמשנה מדברת באופן
 38 שהאכסדרה מהלכת על פני כל החצר בולה, וכגון שיש בחצר שתי
 39 אמות על ארבע אמות, והאכסדרה סמוכה לה בצד אחד לכל
 40 אורך הצד, ובאכסדרה יש עוד רוחב של שתי אמות, שיחד יש שם
 41 ריבוע של ארבע על ארבע אמות, ומה שמועיל הצירוף הוא משום
 42 שעתה ראויה החצר לזילוף.
 43 הגמרא רוצה להביא ראיה לדברי רבה מברייתא: תא שמע,
 44 ששנינו בברייתא, חצר שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות, אין
 45 שופכין לתוכה מים בשבת. וממה שלא אמרה הברייתא רק חצר
 46 שאין בה ארבע אמות, אלא הדגישה ואמרה ארבע אמות על
 47 ארבע אמות, מוכח שאין די בשיעור כדי שיהיה בו שטח של
 48 ארבע אמות על ארבע אמות, אלא צריך שתהיה החצר מרובעת,
 49 ובשלמא לרבה שביאר שטעם ארבע אמות הוא משום שבכך
 50 ראויה החצר לזילוף, נחא – מובנת הברייתא, שרק כאשר היא
 51 מרובעת ראויה היא לזילוף, אלא לרבי ירמיה שטעם ארבע אמות
 52 הוא שבכך נבלעים המים, קשיא, שמבואר בברייתא, שאין די
 53 בשיעור של ארבע על ארבע אמות. דוחה הגמרא: אמר לך רבי
 54 ירמיה – יש לרבי ירמיה לתרץ ולומר, הא מני – ברייתא זו בשיטת מי
 55 היא הולכת, בשיטת רבנן היא, שאמרו במשנה, שביב אף שיש בו
 56 ארבע אמות, שראויים המים להיבלע בו, אסור לשפוך בו בשבת,
 57 והם ודאי סוברים, שמה שמותר בחצר יותר מארבע אמות, הוא
 58 משום שחצר כזו ראויה לזלף בה, ומשום כך אסר בביב, כיון
 59 שאינו מקום שמולפים בו, ומהנין – והמשנה שלא הצריכה

1 וודאי אין לו צורך שיצאו המים חוץ לחצר, וא' – ואם תאמר
2 שנאסור עליו משום גזירה שמה יאמרו צנורו של פלוני מקלח מים
3 בשבת, ויבואו לומר, שמותר לשפוך מים בחצר אף בימות החמה,
4 או שיבואו לומר שמותר לשפוך אף לרשות הרבים, כיון שבימות
5 הגשמים פתח מקלחים – שופכים מים – הם, אין לחוש לכך,
6 שהרואה מים יוצאים מחצירו, יסבור שמי גשמים הם. אבל
7 שופכים שהרואה שופך לבית, אף שאינו צריך שיצאו לרשות הרבים,
8 יש לחוש שהרואה את השופכים יוצאים ברשות הרבים, יחשוב
9 ששפכם כדי שיצאו לרשות הרבים, ויאמר שמותר לשפוך ברשות
10 הרבים עצמה.
11 הגמרא מביאה שרב נחמן ואבבי נחלקו בפירוש דברי הברייתא:
12 אמר רב נחמן, בימות הגשמים, אם יש לו בחצר עוקה – גומא
13 שפחית סאתים, נותנין לו – מותר לו לשפוך שם סאתים, ואם
14 העוקה פחית רק סאה נותנין לו – מותר לו לשפוך שם רק סאה,
15 ובימות החמה, אם יש שם עוקה שפחית סאתים, נותנין לו – מותר
16 לו לשפוך שם אפילו סאתים, ואם העוקה מחזיק רק סאה, אין
17 נותנין לו כל עיקר – אסור לו לשפוך שם כלל. ומה שאמרה
18 הברייתא שבימות הגשמים שופך ושונה, היינו שבימות הגשמים
19 אין צריך שיהיה שם גומא מחזקת סאתיים, אלא אף אם הגומא
20 מחזקת פחות מסאתיים, שופך וחוזר ושופך בחצר עד שישפוך
21 כמידת הגומא.
22 הגמרא מבררת מה ההבדל בין ימות החמה לימות הגשמים.
23 שואלת הגמרא: בימות החמה נמי – גם כן אם יש שם עוקה מחזיק
24 סאה, ניתנין לה סאה – נתיר לו לשפוך שם סאה, ומדוע אוסרים
25 עליו לשפוך כלל. משיבה הגמרא: גזירה דלמא אתי ליתן לה
26 סאתים – שמה יבוא לשפוך שם סאתיים. שואלת הגמרא: אי הכי
27 – אם כן שטעם האיסור בימות החמה הוא משום גזירה שמה
28 ישפוך שם סאתיים, בימות הגשמים שכאשר מחזיק העוקה סאה
29 מותר לו לשפוך רק סאה, נמי ליגזור – גם כן נאסור עליו אף לא
30 סאה משום גזירה שמה ישפוך שם סאתיים. משיבה הגמרא: הנה
31 – שם, בימות הגשמים, מאי נחוש לה – לאיזה דבר יש לנו לחשוש
32 שמחמתו נגזור עליו שלא ישפוך שם אפילו כמידת הגומא. אי
33 משום קילקול הצידי – אם תאמר שנאסור עליו כדי שלא ישפוך
34 שם יותר ממידת הגומא, שאז רצונו שיצאו המים חוץ לחצר כדי
35 שלא יקלקלו את חצירו, הא מילקולא וקנימא – הרי חצירו
36 מקולקלת היא כבר מחמת הגשמים, וודאי אין לו צורך שיצאו

37 המים חוץ לחצר, וא' – ואם תאמר שנאסור עליו משום גזירה שמה
38 ישפוך שם יותר ממדת הגומא, ויצאו המים לרשות הרבים
39 והרואים את המים לצאת יאמרו צנורו של פלוני מקלח מים בשבת,
40 ויבואו להתיר לשפוך ברשות הרבים, אין לחשוש לכך, כיון
41 שבימות הגשמים פתח מקלחים – שופכים מים – הם, ואם כן
42 הרואה מים יוצאים מחצירו, יאמר שמי גשמים הם. ומכל מקום
43 לא התירו לו בימות הגשמים לשפוך שם מים יותר ממידת הגומא.
44 אמר אביי, כיון שבימות הגשמים אין טעם לאסור עליו לשפוך
45 מים, הלכך – משום כך יש לומר, שהתנא של הברייתא מתיר
46 לשפוך בימות הגשמים אפילו בוד ואפילו בצידי, גם אם אין שם
47 גומא בחצר.
48 שנינו במשנה: וכן שתי דיוטאות זו כנגד זו, וחצר לפניה, ורק
49 בני עלייה אחת עשו גומא, רק זו שעשתה גומא מותר לה לשפוך
50 שם. הגמרא דנה באיזה אופן מדברת המשנה: אמר רבא, להם
51 שאמרה המשנה שבני העלייה שלא עשו גומא אסור להם
52 לשפוך שם מים, מדובר אפילו כשעירבו שתי העליות יחד. אמר
53 – שאל (ליה) אביי, מאי מעמא, אלימא – אם נאמר שהטעם
54 הוא משום נפישא דמא – ריבוי המים, שכיון ששתי בתים
55 שופכים שם מים, וכל אחד מהם משתמש בסאתיים, נמצא שהם
56 משתמשים בארבע סאים מים, ואסור לשפוך שם רק סאתיים,
57 והתנא – והרי שנינו בברייתא, שאין צריך דווקא לעשות גומא
58 בחצר, אלא אחת לי עוקה – הרינן שהו בין אם עשה בחצר גומא,
59 ואחת לי – ובין אם נתן שם גיטמא – כלי חרס שנסדק, ונתן שם
60 חצי מהכלי לקבל את המים, או שעשה שם בריקה – חריץ רחב,
61 ועריקה – וכן אם נתן שם ספינה קטנה שהמים נכנסים לתוכה.
62 ואף על פי שנתמלאו – הגומא או הגיטמא או הבריקה או
63 העריבה – מים מערב שבת, שופכין לתוכן מים בשבת, ואף על פי
64 שהמים יוצאים ממנה לרשות הרבים, שכיון שהמים שבגומא
65 עשויים לכלות ולהיבלע בארץ, כשהוא שופך אין לו צורך
66 שיצאו המים חוץ לחצר, אלא דעתו היא שיבלעו המים בגומא.
67 הרי שחצר שיש בה גומא, דעת השופך היא שיבלעו המים
68 בגומא, ואם כן גם חצר ששתי עליות פתוחות לה, די לה בגומא
69 אחת שהיא מחזקת סאתיים, כיון שדעת השופך היא שיבלעו
70 המים במקומם.
71 משיבה הגמרא: אלא אי איתמר הכי איתמר – אלא מה שנאמר
72 בשם רבא בפירוש המשנה על כרחך כך נאמר, אמר רבא,